לא ידע [א] במאי כתב רחמנא זאת התורה ואי כתב רחמנא זאת התורה הוה אמינא ליפסלו כתב רחמנא מוצא שפתיך רמי ריש לקיש על מעוהי בי מדרשא ומקשי אם כשרים הם ירצו ואם אין מרצין למה באין * אמר לו ר' אליעזר [ב] מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרין ואין מרצין דתנן [א] *האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה עולתה ומתה לא יביאו יורשין חטאתה א"ל מודינא לך בעולה דאתיא לאחר מיתה אשם דלא אתי לאחר מיתה מנלן א"ל הרי מחלוקתך בצידו [ג] רבי אליעזר אומר אף האשם אמר זהו שאומרין עליו אדם גדול הוא קאמינא אנא [ג] משנה שלימה ואת אמרת לי ר' אליעזר אלא אמר ריש לקיש אפתח אנא פתחא לנפשאי [1] מוצא שפתיך וגו' האי נרבה נדר הוא כו' כדלעיל יתיב רבי זירא ורבי יצחק בר אבא ויתיב אביי גבייהו ויתבי וקאמרי קשיא ליה לריש לקיש אשם [ב] דלא אתי לאחר מיתה ונסיב לה תלמודא מוצא שפתיך אימא הבא בנדר ובנדבה לייתי ולא לירצי אשם לא לייתי כלל אמר להו אביי ריש לקיש מהכא פתח [2] ושחט אותה לחטאת אותה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה הא שאר קדשים שלא לשמן [ד] כשירין יכול ירצו ת"ל מוצא שפתיך ואימא הבא בנדר ונדבה לייתי ולא לירצי אשם (נמי) ארצויי נמי לירצי אמר אביי אשם דמירצי לא מצית אמרת קל וחומר מעולה ומה עולה שאינה מכפרת אינה מרצה אשם שמכפר אינו דין שאינו מרצה מה לעולה שכן כליל שלמים יוכיחו מה לשלמים שכן טעונין נסכין [ה] ותנופת חזה ושוק * עולה תוכיח [ו] וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שהן קדשים ושחטן שלא לשמן כשירין ואין מרצין אף אני אביא אשם שהוא קודש ושחטו שלא לשמו כשר

הקיש

ואינו מרצה מה להצד השווה שבהן שכן ישנו בציבור תודה תוכיח

לא ידעינן במאי. קאמר רחמנא מוצא שפתיך תשמור דהא לא כתיב בהדיא בהאי קרא עבודות לשמן ודלמא לאו בלשמן משתעי קרא כתב רחמנא זאת התורה למילף משלמים דמפרשה בהו לשמן: הכי גרסי' **רמי ריש לקיש על מעוהי.** שוכב על בטנו פניו (על) [ו] כלפי קרקע: **למה הן באין.** והשתא לא קמא ליה טעמא דמתני' דילפינן ממוצא שפתיך: **ואין מרצין.** שאין כפרה למתים [ז] ואף אתה אל תתמה על אלו: **האשה.** יולדת: [ו] **לא יביאו יורשין חטאתה.** דהויא לה חטאת שמתו בעליה והלכתא גמירי לה [ס] דלמיתה אזלה: **מודינא לך בעולה.** שאם שחטה שלא לשמן [ח] שתתקרב אע"פ שאינה מרצה הואיל ומצינו שבאה לאחר מיתה ואינה מרצה וה"ה לשלמים ושאר קרבנות חוץ מחטאת (א) ואשם מיהו דלא אתי לאחר מיתה דקי"ל (תמורה דף יח.) דכל שבחטאת מתה באשם רועה מנא לן דקרב שלא לשמן הואיל ואינו מרצה דלא אפיק תנא דמתני' אלא פסח וחטאת: **מחלוקתך.** וסייעתך [ט] דאיכא רבי אליעזר דקאי כוותך: **משנה שלימה.** סתם מתני' דלא פסל אלא חטאת (ב): **פתחא לנפשאי.** מנלן דקרבי (ג): **יתיב רבי זירא וכו'.** וקמתמה אפירוקיה דר"ל: **וקשיא** [י] **ליה לריש לקיש אשם.** אמאי קרב שלא לשמו שלא לרצות הא לא אתי לאחר מיתה: **ונסיב תלמודא.** כלומר נסיב קרא לתלמודא דמילתיה: **אימא הבא בנדר ונדבה.** כדמשמע קרא לייתו ולא לירצו כו': **ריש לקיש מהכא פתח לה.** (ד) (מהכא) לא נפקא ליה ממוצא שפתיך דליקרב אלא דלא לירצי והקרבתו מהאי קרא יליף ושחט אותה לחטאת אותה מיעוטא הוא אותה הוא דבעינן לשמה ואי לא פסולה כדילפינן לקמן [י] הא שאר קדשים כו': **ארצויי נמי לירצו.** כיון דנפקא לן הקרבתן מאותה: **אינה מרצה.** כדאמר אם לאו יהא נדבה: **אשם שמכפר.** על לאוין האמורים בשבועת הפקדון והקדש ושפחה חרופה: **שכן טעונים נסכים.** ולא גרס סמיכה דאשם נמי טעון סמיכה [יא]: **שלמים ישנו בצבור.** כבשי עצרת:

קדשים שלא שנה לעכב כל כמה דאכתי לא ידע קרא דמוצא שפתיך ואי פריך ליפסלו דנגמר מחטאת [ופסח] בהיקישא [יב] דזאת התורה כדפרישית בסמוך אי במה מצינו איכא למיפרך שכן כרת ואי בהקישא דזאת התורה א"כ ליכתוב חדא או לחטאת גרידא או פסח גרידא ואי נאמר דבכל דוכתא דמצרכינן שנה לעכב היינו מהכא [מדכתיב [יג]] מוצא שפתיך וגו' א"כ אתי שפיר הא דפריך וליפסלו כו'. ע"כ הג"ה:

הג"ה מצינו בבאין לאחר מיתה שכשרין ואין מרצין. וא"ת מי דמי הכי לא עלו אבל באין לאחר מיתה עלו לגמרי לשם חובה דלמ"ד שיעבודא דאורייתא [י] אם היה הקרבן נפסל היו היורשין זקוקין להביא אחר ואפילו למ"ד לאו דאורייתא אם הפריש שניהם לאחריות אם נפסל הראשון חייבין להקריב את השני נמצא דבאין לאחר מיתה מרצין לענין שעולין לשם חובה משא"כ בשינוי קודש וי"ל דמ"מ דמיא קצת להדדי לענין דאין מרצין ריצוי גמור [ד] דאין כפרה למת ולאו כר חיוב הבאה הוא אלא שנתחייב [יד] מחיים ובשינוי קודש ובעלים נמי אין רצוי גמור וא"ת ומה ראיה מייתי מבאין לאחר מיתה אטו מי ילפינן מינה בכל מקום שלא שנה הכתוב דאינו אלא למצוה דנימא כשרין ולא עלו וי"ל דדוקא שנוי קודש ושנוי בעלים דוקא [טו] מדמי דהוי כאין [טז] לאחר מיתה שאין לו בעלים וכמו שאשם כשר ואינו מרצה כמו כן כאן ששנה אותו מבעליו והוי כאין לו בעלים [יז]:

עולתה ומתה לא יביאו יורשין חטאתה. משמע אבל [יח] אם היתה יכולה להביא חטאתה אחר עולתה עלתה [יט] לה עולתה לשם עולה וכן משמע בתורת כהנים בפרשת אשה כי תזריע [ס] שאם הביאה עולתה תחילה תביא חטאתה ממין עולתה וכן במס' קינים (ספ"ב) ותימה דבפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט.) אמרי' זה בנין אב שכל חטאות קודמות לעולות [כ] העוף אפי' חטאת העוף לעולת בהמה ואפי' דיעבד קאמר דפסול מדמשני שאני עולת מצורע דרחמנא אמר והעלה שהעלה כבר והיינו דיעבד דלכתחילה חטאת קודמת [פ] כדכתיב בהדיא בקרא [כא] ש"מ דבעלמא דיעבד לא ותירץ ה"ר חיים דה"ה דבעלמא כשר דיעבד והא דבעי קרא במצורע משום [ע] דכתיב ביה הוויה זאת תהיה בהוויתו יהא דמשמע עיכובא כדאמר פ"ק דמנחות (דף ה.) ונראה לי דילפי' חטאת ועולה של יולדת מחטאת ועולה של מצורע דגילה הכתוב דאם עשה עולה תחלה כשירה מוהעלה כדאיתא בפ' תמיד נשחט (פסחים נט.) ואי לא קרא דוהעלה דמכשר היה פוסל בכל מקום מטעם דיש מחוסר זמן לנו כיום שאמר הכתוב להקריב חטאת קודם לעולה אפי' בעלמא דליכא תהיה דמשמע עיכובא תדע דתניא בפ"ק דמנחות (דף ה.) הקדיש חטאתו לאשמו לא יהא אחד ממרק בדמו אלא תצא לבית השריפה וקאמר הא דמיפסיל לאו משום תהיה דהא לא קאי אשחיטה משום דלאו עבודה היא אלא מטעם דיש מחוסר זמן לנו כיום שאמר הכתוב להקדיש אשם תחילה וזה הטעם למה לא יהיה גבי חטאת ועולה בעלמא ולכך איצטריך והעלה במצורע להכשיר (פסחים דף נט.) להכשיר אם הקדיש עולה לחטאת אבל לא גמרינן מיניה בחטאת ואשם כי אם קרבנות כמותם. נבוך: **לא** יביאו יורשין חטאתה. הגירסא מסוכסכת בתורת כהנים ופירשתי במנחות בפ"ק (דף ד:): **אשם** דלא אתא לאחר מיתה מנא לן. תימה כיון דעולה ושלמים ניחא ליה נילף אשם מינייהו בהיקישא דזאת התורה ולמה לי מוצא שפתיך וי"ל דאדרבה הוה אמינא איפכא דנילף שאר קדשים מאשם דלא אתו כלל: **אשם לא ליתי כלל.** תימה הא לא איצטריך מוצא שפתיך כלל אלא לאשם דלשאר קדשים אתו מסברא כדאמרינן דלא צריכי קרא דהא אתו לאחר מיתה וי"ל דהשתא הדר ביה מההוא טעמא דלאע"ג דאמר ליה מודינא לך בעולה לא היה אומר כן אלא מתוך דוחק: [י] **הא שאר כל הקדשים אפילו שלא לשמן כשירין.** [פ] ואם תאמר ל"ל אותה הא מדצריכי קראי לעכב בפסח וחטאת מכלל דשאר קדשים כשרין וכי תימא נילף מינייהו מה להנך שכן צד כרת ובהיקישא דזאת התורה נמי לא אתו דא"כ לא ליכתוב עיכובא אלא באחד בפסח או בחטאת ואידך לייתו מהיקישא: **מה** לשלמים שכן טעונין נסכים. לא גרסינן סמיכה דאשם נמי טעון סמיכה כדאמר לקמן בפירקין (דף יא.) וה"ר חיים פירש דמשום אשם מצורע מצי למינקט סמיכה למ"ד בריש כל הפסולים (לקמן דף לג.) סמיכה [כב] לאו דאורייתא: **תודה** יוכיח [כג]. אע"ג דאשכחן עולה שבאה בנדבת ציבור שמקיילין בהן את המזבח (תודה) ושלמים [כד] לא אתו בנדבת ציבור דהא ממעטינן להו * בתורת כהנים בפרשת ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים [ל]:

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה הלכה יג:
ב מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה יד:

◆

תורה אור השלם

1. מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהֹוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: דברים כג, כד
2. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה: ויקרא ד, לג

◆

מוסף רש"י

לא יביאו יורשין חטאתה. דהויא אחת מחמש חטאות המתות חטאת שמתו בעליה (מנחות ד:) **משנה שלימה.** סתם משנה (שם ט:):

◆

ליקוטים

רמי ריש לקיש על מעוהי. דרכם היה לשכב על בטנם (תוס' גיטין דף מ.) [ובהגה' הרא"ש שם משמע דכך היה דרכו של רשב"ל דוקא]. **שאלה:** אחד שהוא יושב ולומד גמרא או בספר אחד מספרי הקודש, ורוצה בישיבתו ורוצה לשכב על צידו או על גבו או על בטנו וללמוד, אי שרי או דאמרינן אין דרך ארץ ללמוד כך. **תשובה:** איתא בגמ' רמי ר"ל על מעוהי וכו' ע"ש. ולכן גם זה שנוח [illegible] לך לא יעמיד הרבה בזה אלא חשש על מצות. (תורה לשמה סי' ספ"ו) **יתיב ר"ז בר' ויתיב אביי גבייהו.** ר"ת היה מדקדק שבכל מקום שהוא אומר ויתיב פלוני גבייהו, מזכירו כן לפי שהוא אמר להם דבר חדוש. (תוס' ע"ז דף מג:)

◆

שיטה מקובצת

אם כשרים הם ירצו כו'. עיקר קושיא דרשב"ל [illegible] **מצינו בבאין לאחר מיתה שהן כשרין ואין מרצין.** [illegible] **אשם לא לייתי כלל.** [illegible]

מסורת הש"ס

א) קידושין יג: מנחות ד: קינין סוף פ"ב ירוש' חגיגה פ"א הלכה א, ב) מנחות דף ט:, ג) [קידושין ה: כא. וש"נ], ד) לקמן ט:, ה) תמורה יז:, ו) עמוד ב', ז) קדושין דף יג:, ח) פרק ד ה"ג ע"ש, ט) ויקרא יד, י) ע' רש"ק, כ) [עמ"ש כס"ד לקמן מא. על הגליון בתוספות ד"ה ולאפוקי], ל) ויקרא נדבה פרק טו הלכה ה-ז.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מודינא וכו' חוץ מחטאת ופסח מיהו אשם דלא אתי: (ב) ד"ה משנה וכו' חטאת ופסח הס"ד: (ג) ד"ה פתחא וכו' דקרב כצ"ל ואות י' נמחק: (ד) ד"ה ר"ל מהכא פתח לה פתחא לא נפקא:

◆

גליון הש"ס

גמ' א"ל ר"א מצינו. עי' (נדה) [יומא] דף ט ע"ב תוס' ד"ה ו[א]ר"א: שם עולה תוכיח. תמוה לי הא גם עולה צריכה נסכים ואי דעולת עוף יוכיח א"כ אין פרכינן עולה מה לעולה שים כליל הא עולת עוף אינה כליל ואי דפס עולה איתא כליל הכי נמי נימא דפס עולה טעונה נסכים וצריך עיון: [תוס' ד"ה תודה יוכיח וכו' דהא ממעטינן להו בת"כ. עי' מנחות דף נח א' תד"ה אבל יהא וכו']:

◆

שינויי נוסחאות

א] כת"י גרים ידעינן, ובד"ו איתא כת"י ידענא, ונראה נכון: ב] צ"ל אלעזר (גליון): ג] בצידך (כ"י): ד] נ"א בין לשמן בין שלא לשמן (כ"י): ה] נ"א סמיכה ונסכין וכו' (שי"מ ועי' בחידושים), וכ"ה בכל דפוסי' והשמיטוהו מפני רש"י, ועי' תוס' (דק"ס): ו] צ"ל למטה, ותיבת על נמחק (צ"ק): ז] פי"א נוסף לינור יביאו יורשין עולתה, דשיעבודא דאורייתא. ולמ"ד מה"ד לא יביאו וכו' (שי"מ): ח] לשמה שתקרב כצ"ל (שי"מ): ט] צ"ל מחלוקתך, מחלוקת המסייעתך (שי"מ): י] בכ"י קשיא: יא] בכ"י נוסף אבל נסכין אינו טעון: יב] התוס' משובש וצ"ל דנגמר מחטאת ופסח במה מצינו, איכא למיפרך שכן צד כרת, ואי בהיקשא דזאת התורה א"כ ליכתוב חדא או חטאת גרידא או פסח גרידא בדפרישית בסמוך וכו' [וע' תד"ה הא] (שי"מ קי"ד ובעי"ז בח"י): יג] מדכתיב נמחק, וצ"ל מדאצטריך (שי"מ, צ"ק), ובקר"א גר' מדכתיב עפ"כ: יד] שנתחייב הקרבן מחיים (דר"ו): טו] תיבת דוקא נמחק (שי"מ, צ"ק, רש"ש): טז] צ"ל כבאין (צ"ק, רש"ש), ובכת"ח גרים דהוי שינוי בעלים כבאין: יז] בכת"י נוסף ושינוי קדש נמי נילף משינוי בעלים: יח] אבל היא אם היתה חיה יכולה כו' כצ"ל (צ"ק): יט] נ"א ועלתה (גליון): כ] צ"ל לעולות. ותיבת העוף נמחק (שי"מ): כא] בקרא [illegible]

[illegible]